

ಭವಿಷ್ಯದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪೋಷಣೆ: ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ.

ನಜರುಲ್ ಹಕ್ ಮತ್ತು ಸುಜಿತ್ ಸಿನ್ಹಾ

“ಸಾರಭರಿತ ಮತ್ತು ಸದೃಢ ಶಿಕ್ಷಣವು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಕ್ಕಳ ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡು ಬೇರೂರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಪೋಷಕರು, ಶಿಕ್ಷಕರು, ಸಹ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ನಡುವಿನ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಪೋಷಣೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ,” ಎಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಚೌಕಟ್ಟು, 2005 ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಅನೇಕ ವಿಧಾನಗಳಿವೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ 2009, (RTE Act) 6 ರಿಂದ 14ರ ವಯೋಮಾನದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಒಂದು ಕಾನೂನು. ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕವಾಗಿಸಲು ಈ ಕಾಯ್ದೆಯೊಳಗೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಏರ್ಪಾಟುಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿಯನ್ನು (ಎಸ್‌ಎಂಸಿ) ರಚಿಸಿ ಶಾಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ತನ್ಮೂಲಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾಸಂಗೋಚನ ನಡೆಸಲು ತಂದೆತಾಯಿಯರು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯದವರು ತಾವು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶೇಷವಾದ ಏರ್ಪಾಟುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಇದೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ನಡೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಇಂತಹ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪ್ರಯತ್ನವೆಂದು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದ್ದು, ಇದರ ಗುರಿ ಶಾಲೆಯು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ. ಆದರೂ, ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಇಂದಿನ (ಮತ್ತು ನಾಳಿನ) ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಹೌದು. ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಗಳ ಬಾಂಧವ್ಯವು ಸತ್ವಯುತವಾಗಿದ್ದು ಮಗುವಿನ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬೇಕು. ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಯಶಸ್ವೀ ಬೆಸೆಯುವಿಕೆಯು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿದೆ ಮತ್ತು ಇವು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿಸಲು ಕೊಡುಗೆಯನ್ನೂ ನೀಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಂತಹಾ ಮೂರು ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನಾವು ಚರ್ಚಿಸೋಣ: ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿಜ್ಞಾನ ಆಶ್ರಮ ಐಜಿಐ ಮಾಡರಿ, ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಿತ್ರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವನಿರ್ಭರ್ ಪ್ರಯೋಗ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿನ 8 - 10ನೇ ತರಗತಿಯ ಸರ್ಕಾರಿ

ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನ ಆಶ್ರಮ ಮಾಡರಿ

ವಿಜ್ಞಾನ ಆಶ್ರಮ ಮಾಡರಿಯನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪಾವಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಡಾ. ಎಸ್. ಕಲಬಾರ್ಗ್ 1983ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ, ಹೀಗಾಗಿ ಬಡ ಜನರು ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತವಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕೌಶಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತೀವ ನ್ಯೂನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವಂತಾಗಿದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯ

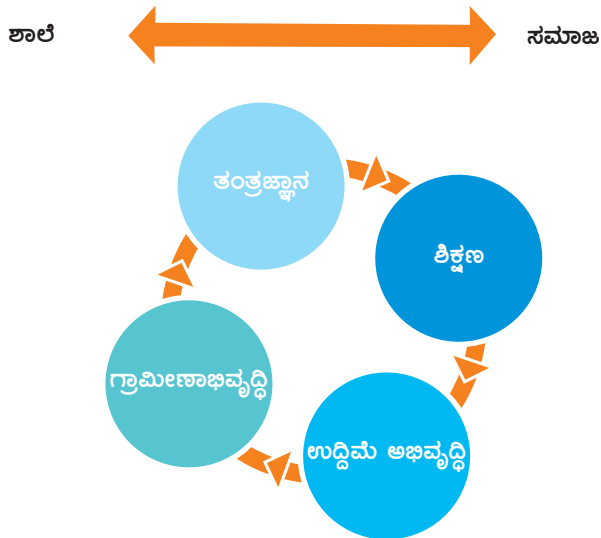
ಡಾ. ಕಲಬಾರ್ಗ್ ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಇದಲ್ಲದೇ ಈ ರೀತಿಯ ನ್ಯೂನತೆಯಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಅಶಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೂ ಅವರು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯದವರ ವಾಸ್ತವಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಸರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದೇ ಪರಿಣಾಮ-ಕಾರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೆಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ

“ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಗುರಿಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರತವಾದ ವಿಜ್ಞಾನ ಆಶ್ರಮವು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಳಗೇ ಕಲ್ಪಿಸಲಾದ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಲ್ಲದೇ, ಡಾ. ಕಲಬಾಗ್‌ರವರು ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ‘ಸರಳ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಪರಿಚಯ’ (ಇಂಟ್ರಡಕ್ಷನ್ ಟು ಬೇಸಿಕ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ - ಐಐಐಟಿ) ಎಂಬ ಒಂದು ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದರು. 8-10ನೇ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ ಒಂದು ಪಠ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿ ಐಐಐಟಿಯ ಪ್ರಸ್ತುತ ನಾಲ್ಕು ರಾಜ್ಯಗಳ 122 ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಛತ್ತೀಸಘಡ ಮತ್ತು ಗೋವಾ) ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. 10ನೇ ತರಗತಿಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಂಡಳಿಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಐಐಐಟಿಯನ್ನು ಮಾನ್ಯಗೊಳಿಸಿದೆ.

ಐಐಐಟಿಯ ಒಂದು ವಿನೂತನವಾದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಇದರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವು ನಾಲ್ಕು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ: ವ್ಯವಸಾಯ/ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ; ಗೃಹ/ಆರೋಗ್ಯ; ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್/ಮಣೀರಿಯಲ್, ಶಕ್ತಿ/ಪರಿಸರ. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತುತ ಚರ್ಚೆಯು ಐಐಐಟಿ ವಿನ್ಯಾಸದ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಶಾಲೆ-ಸಮುದಾಯದ ನಡುವಿನ ಸತ್ವಯುತವಾದ ಸರಪಳಿಯನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸುವ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಿದೆ.

ಇದರ ಮೂಲ ಮಾದರಿಯು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಎರಡು ವಲಯಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ -

ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಜ್ಞಾನ ಆಶ್ರಮ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಾದರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ತತ್ವಗಳಿವೆ:

ಮಾಡಿ ಕಲ

ಪೂರ್ವಾಪೇಕ್ಷಿತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ನೈಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿ ಕಲಿಯುವವರೆಗೆ ಯಾರೂ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಇದು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಅದರಲ್ಲೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಹು ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ

ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಯಾರೊಬ್ಬರ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧನಗಳು. ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ತರಬೇತಿಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಪರಿಣಿತ ಕರಕುಶಲಗಳನ್ನಾಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರದೇ (ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಆಶ್ರಮ ಮಾದರಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಒಂದು ವೃತ್ತಿಪರ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ) ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಲು ವಿವಿಧ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಅವಶ್ಯಕ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು “ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಕ್ಷರತೆ”ಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅನುಕೂಲವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ನಡುವೆ ಇಮ್ಮುಖ ಸಂಬಂಧ

ಶಾಲೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ಸೇವೆಗಳನ್ನು (ಶುಲ್ಕ ಪಾವತಿಸಿದ ಸೇವೆಗಳು) ಒದಗಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಈ ರೀತಿಯಾದ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವು ಗಳಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ (ನೈಜ ಜೀವನದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ) ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಶಾಲಾ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯವು ಹಿತಾಸಕ್ತಿದಾರನಾಗಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೋಧಕನೇ ಉದ್ಯಮಿ

ವಿ. ಆ.ವು, ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿರುವ “ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟು” ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೋಧಕರನ್ನಾಗಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅನುಭವಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಲಿಯುವ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯಿಂದ ಅವರು ಆದಾಯವನ್ನು

ಗಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ಸಮುದಾಯವೂ ಅಲ್ಪ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುವಾಗ, ಕೊನೆಯ ಎರಡು ಅಂಶಗಳು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದುವು. ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯವೆಸಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಅವರು ತಾವು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಸಮುದಾಯದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಪರಿಣಾಮಗಳಿವೆ: ಅ) ಒಂದು ಮಗು ಮುಂದೆ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಮರಳುವಾಗ ಅದರ ಭವಿಷ್ಯದ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮ ಆ) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಐಜಿಟಿಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಶಾಲೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ದೂರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಗೆ ಅನೇಕ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತಹದ್ದು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ, ಶಾಲೆಗಳು ಅಲ್ಪ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಇದು ಐಜಿಟಿ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನೈಜ ಜೀವನದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲೂ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಜನರೂ ಇದರಿಂದ ಲಾಭ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ನಾವು ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಐಜಿಟಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುವ ಒಂದು ತರಬೇತಿಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಈ ಉಪಕ್ರಮದ ಹಿಂದಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಲೋಚನೆಯು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರನ್ನು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಂದ ಸಬಲರನ್ನಾಗಿಸಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ನವೀನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳ ಲಾಭದ ದುರ್ಬಳಕೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವಂತೆ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ನವೀನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಈ ಶಾಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ (ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇದು ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುವಂತಹದ್ದಾಗಿದೆ). ಈ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನೇರವಾಗಿ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕತೆಗೆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವಂತಹದ್ದಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ:

ವ್ಯವಸಾಯ - ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ

ಹಸಿ ನೀರಾವರಿ, ಹಸಿ ಸಿಂಪರಣೆ, ಜತ್ತನೆ, ಅಪ್ಪೋಲಾ ಕೃಷಿ, ಕೀಟ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಮಣ್ಣು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಂತಾದವು.

ಶಕ್ತಿ/ಪರಿಸರ:

ಸೌರಶಕ್ತಿ ಕುಕ್ಕರ್, ಎಲ್‌ಇಡಿ ದೀಪಗಳು, ಜೈವಿಕ ಅನಿಲ, ಹೀರು ಗುಂಡಿ, ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶ ಮುಂತಾದವು.

ಆಹಾರ ಸಂಸ್ಕರಣೆ

ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸುವಿಕೆ, ಜಲ ಪರೀಕ್ಷಣೆ ಮುಂತಾದವು.

ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್

ಫೆರ್ರೋ ಸಿಮೆಂಟ್, ಬಿದಿರು ಸಂಸ್ಕರಣೆ, ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದ ಮನೆಗಳು, ಶೌಚಾಲಯಗಳು, ಪೆಡಲ್ ಪವರ್ ಮುಂತಾದವು.

ಬೋಧಕನು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಬ್ಬ ಉದ್ಯಮಿ-ಯಾಗಿರಬೇಕು. ಐಜಿಟಿಯು ನಾಲ್ಕು ಉಪ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು 8 ರಿಂದ 10ನೇ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಲು ಪರಿಣಿತ ಬೋಧಕರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಶಾಲೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಪರಿಣಿತ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರ, ಪರಿಣಿತ ವೆಲ್ಡರ್, ಪರಿಣಿತ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುತ್ ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿಯ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ ಉದ್ಯಮಿಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಎರಡು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುತ್ತವೆ: ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಸಮುದಾಯವು ತಾನು ಶಾಲೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತದೆ, ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲೇ ನೆಲಸಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಜೀವನೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆದರ್ಶ-ಪ್ರಾಯರಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಿತ್ರ

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ಎಸ್‌ಎಂಪಿ (ಶಿಕ್ಷಣ ಮಿತ್ರ ಪ್ರೋಗ್ರಾಂ) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಕೆಲವು ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಎಐಎಫ್ (ಭಾರತ್ ಆಗ್ರೋ ಇಂಡಸ್ಟ್ರೀಸ್ ಫೌಂಡೇಶನ್)ರವರ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನ. ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಗಳು ಎಂದರೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಇರುವ ವಸತಿ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಇವುಗಳನ್ನು ಇನ್ನಿತರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಾಲೆಗಳಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಗಾಂಧಿ ತತ್ವದ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಬಂದುದಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಲ್ಲಿ ನೆರವನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗುವುದು. ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯನೀತಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಗಳು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ:

ಈ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು.

ಇವು ಅಂತರ-ಗ್ರಾಮ ಶಾಲೆಗಳಾಗಿರಬೇಕು

ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಒಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಸುಮಾರು 4 ಲಕ್ಷ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 1103 ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದ್ದಾರೆ. (556 - ಖಾಸಗೀ ಅನುದಾನಿತ ಮತ್ತು 576 ಸರ್ಕಾರಿ).

ಅನೇಕ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ಅನಂತರ ಅಥವಾ ಅರ್ಧದಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಅನಂತರ ತಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ಯವಸಾಯಾಧಾರಿತ ಜೀವನಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮರಳುವುದನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ - ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವ ನಂದೂರ್ಬಾರ್ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಅನಂತರ ಬಿಎಫ್‌ಎಫ್ ಅವಲೋಕಿಸಿತು. ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಾವಧಿಯನ್ನು ಕಳೆದ ತರುವಾಯ ಇವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಜೀವನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಶಾಲೆಯು ಒದಗಿಸಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುತ್ತದೋ ಅಥವಾ ವಾಸ್ತವಿಕ ಜೀವನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹೊರಗೆ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೋ ಎನ್ನುವುದೇ ಈಗಿರುವ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿದೆ. ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹಾಗೂ ಜೀವನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಸುವಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಿತ್ರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಮುದಾಯದೊಂದಿಗೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಸಂಯೋಜಿತ ಭಾಗವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಭಾವಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಜ್ಞಾನದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವ ಶಾಲೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಮತ್ತು ತನ್ನ ನೇರ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಸುಶಿಕ್ಷಿತಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸಮುದಾಯವು ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮ, ಪರಿಕರಗಳು ಮತ್ತು ನೈಜ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ತಾವು ಬಳಸುವ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಶಾಲೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನೆರವಾಗಬೇಕು.

ಶಾಲೆಗಳು ಸಮುದಾಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ತಾಣಗಳು ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯೊಂದಿಗೆ ಬಿಎಫ್‌ಎಫ್ ಉಪಕ್ರಮ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ / ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಅನೇಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಎಫ್‌ಎಫ್ ಈಗಾಗಲೇ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಸಂಯೋಜಿತ ಬೇಸಾಯ, ಭತ್ತ ಬಲಸಂವರ್ಧನೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಹಾಲು ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸಾವಯವ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೃಷಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಹೂವಿನ ಕೃಷಿ, ಗೋಡಂಬಿ ಕೃಷಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು. ವಿವಿಧ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸುಮಾರು 400 ಮಕ್ಕಳು ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ರಜೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಮರಳುವುದರಿಂದ ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು 2003ರಲ್ಲಿ, ಇವರು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಗ್ರಾಮೀಣ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವರೆಂದು ಬಿಎಫ್‌ಎಫ್ ಆಲೋಚಿಸಿತು. ನಂದೂರ್ಬಾರ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಎಂಟು ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು: ಬಿಎಫ್‌ಎಫ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಜನರು ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿನ ಪರಿಣಿತ ರೈತರು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ತೋರುವವರಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಇಡೀ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನಂದೂರ್ಬಾರ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ 48 ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ 2009ರಲ್ಲಿ ಔಪಚಾರಿಕ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು.

ಎಸ್‌ಎಂಪಿಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಜೀವನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಸಬಲರನ್ನಾಗಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಗಳು ಬಹು ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ:

- ವ್ಯವಸಾಯ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನೆರವಾಗುವ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಗಳು
- ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸ್ಥಳೀಯ ನಾಗರಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಇದರೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಿವನ್ನು

ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಸರ್ಕಾರಿ ದಾಖಲೆಗಳು ಮತ್ತು ನೀತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದು.

- ಅವರ ಪರಿಸರದ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು
- ಪ್ರಮುಖ ಜೀವನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳಾದ ಸಂವಹನ ಕೌಶಲ್ಯ, ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕೌಶಲ್ಯ, ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ ಕೌಶಲ್ಯ, ತಂಡದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ, ಯೋಜನಾ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು.
- ಬುಡಕಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವರು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು.

ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ನಡುವಿನ ಪೂರಕವಾಗಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಯಿತು:

- ವ್ಯವಸಾಯ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹೊಸ ಮತ್ತು ಮುಂದುವರಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಬುಡಕಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸುತ್ತಲಿನ ಬುಡಕಟ್ಟು ವಸತಿ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವುದು.
- ಕುಶಲರಾದ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರನ್ನು ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದಲ್ಲದೇ, ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದಾನ ಪಡೆಯುವ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮೂಲಕ, ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರನ್ನು ಶಾಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬೇಟೆಕಟ್ಟಲು ಮರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು)
- ಪರಸ್ಪರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು: ಗ್ರಾಮ ಸಮುದಾಯವು ಶಾಲೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯು ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು.

ಶಿಕ್ಷಣ ಮಿತ್ರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶಾಲೆ - ಸಮುದಾಯ ಸಂಪರ್ಕ ಆಲೋಚನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಘಟಕ “ರಜೆಯಲ್ಲಿನ ಯೋಜನೆಗಳು”. ಇದನ್ನು, ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣದ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಲು ರೂಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ದೀಪಾವಳಿ ಮತ್ತು ಬೇಸಿಗೆ

ರಜೆಯಲ್ಲಿ, ರಜೆಯಲ್ಲಿನ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವಂತಹದಾಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಯೋಜನೆಗಳಿದ್ದವು:

- ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಯೋಜನೆಗಳು: ಬೀಜ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜಾನಪದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು;
- ನಿರ್ದೇಶನದ ಯೋಜನೆಗಳು: ಆರೋಗ್ಯ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಓಆರ್‌ಎಸ್ ತಯಾರಿಕೆ ಅಥವಾ ಜಲ ಶುದ್ಧೀಕರಣ,) ಅಥವಾ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿರ್ದೇಶನಗಳು (ಎರೆಹುಳು ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆ);
- ಸಮೀಕ್ಷೆ ಯೋಜನೆಗಳು: ಗ್ರಾಮದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಂತೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಾಯಿತು. ಅವರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಂತೆ, ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅದನ್ನು ಸಮುದಾಯ-ದವರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳೆಂದರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ಜನನ, ಜಾತಿ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಪಡಿತರ ಚೀಟಿಗಳ ದೊರೆಯುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಾಗಿತ್ತು.
- ಕ್ಷೇತ್ರ ಭೇಟಿ: ಇವುಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಸಮಯ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿನ ನವೀನ ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ಪರಿಷ್ಕರಣಾ ಘಟಕಗಳು, ನೀರು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು, ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಮುಂತಾಗಿ ಜಿಎಐಎಫ್‌ನ ಸಮುದಾಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಭೇಟಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಎಸ್‌ಎಂಪಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜೂನ್ 2009 ರಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ 2013ರವರೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳು ತ್ರಿಮಾಸಿಕವಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. “ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣ ವ್ಯವಸಾಯದ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ”ಯು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಪರಿಣಾಮದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಏಪ್ರಿಲ್, 2013ರಲ್ಲಿ ವರದಿಯನ್ನು ನೀಡಿತು. ಈ ವರದಿಯಲ್ಲಿ, ಯೋಜನೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಿದಾರರು ಅಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಗಳು ಸುಧಾರಿತ ವ್ಯವಸಾಯ, ಜೀವನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು, ಬೇಸಾಯದಲ್ಲಿ ಇದರ ಅನ್ವಯ,

ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವುದು ಮುಂತಾಗಿ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ನೇರವಾಗಿ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ.

ಅಲ್ಲದೇ ಈ ಯೋಜನೆಯಿಂದಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸಾಯವು ಒಂದು ಸುಸ್ಥಿರವಾದ ಆಧಾರ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹೂವಿನ ಕೃಷಿ, ಕೈತೋಟ, ಎರೆಹುಳು ಮಿಶ್ರ ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ಸಸಿ ನೆಡುವುದು, ಮತ್ತು ಸಸಿತೋಟ ಬೆಳೆಸುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವು ಗಳಿಸಿದ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದವರೊಂದಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಯುವ ಜನತೆ ಅಲ್ಲಯೇ ಉಳಿದು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಿತ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಸಂವರ್ಧಿಸುವುದು ಆ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಲಾಭ ತರುವಂತಹದ್ದು ತನ್ಮೂಲಕ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವಂತಹದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಪರಿಣಾಮದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವು ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ವಲಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ: ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಲಕಿಯರ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ. ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿನ ಬಾಲಕಿಯರು ಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಒಡನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಜೀವನ ಕೌಶಲ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರುವರೆಂದು ವರದಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಿರಿಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಿವಾಹವಾಗದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅಪರಿಚಿತರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲು ಅವರು ಈಗ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಸಶಕ್ತ ಬಾಲಕಿಯರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮುದಾಯದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಶಾಲೆಗಳು ಸಮುದಾಯದ ಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಇಂತಹಾ ಕೊಡುಗೆಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನೇರ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವಂತಹ-ವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸಮುದಾಯದ ಏಳಿಗೆಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಸ್ವನಿರ್ಭರ್ ಪ್ರಯೋಗ

ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ 24 ಪರಗಣ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವೆಸಗುತ್ತಿರುವ ಸ್ವನಿರ್ಭರ್ ಎಂಬ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಯು 1990ರಲ್ಲಿ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಂದರೆ - ಬಡ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಸಮುದಾಯಗಳೂ “ಜ್ಞಾನ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಬಹುದೇ?” ಅಥವಾ ಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ‘ಜ್ಞಾನವನ್ನು’ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಗಂಟಲೊಳಗೆ ಬಲವಂತವಾಗಿ ತುರುಕುವುದು ಮಾತ್ರವೇ? ಅಲ್ಲದೇ, ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯವು ಭಾಗವಹಿಸುವುದೆಂದರೆ ಸೇವೆಗಳನ್ನು, ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಶುಚಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಆದರ್ಶವಾದಿ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಮಾತ್ರವೇ? ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಭೂಗೋಳ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮೂರನೆಯ ತರಗತಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಿದ್ದವು. ಇದು ಪರಿಸರ ವಿಜ್ಞಾನವೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿನ ಕಥೆ. 3ರಿಂದ 5ನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ 17 ಪಾಠಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾನವ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ‘ವಿವರಿಸಿದ್ದವು.’ ಭೂಗೋಳವು ಮಾಹಿತಿಗಳ ಗುಡ್ಡೆಯಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೇ ಭೂಪಟಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಣೀಯಲ್ಲಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಬಡ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಪೋಷಕರು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚಕಿತರಾಗುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೇನನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು?

ಈ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ನಿಜವಾದ ಭಾಗೀದಾರರನ್ನಾಗಿಸಲು ಸ್ವನಿರ್ಭರ್ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿತು. ಮೂರು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೊದಲು ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಕೆಲವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇನ್ನುಳಿದವನ್ನು ಅವರು ಹುಡುಕಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಯಾರಿಂದ? ಅವರ ಬಾಲ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು? ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಇವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದೇ? ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದೇ? ಅವರ ಬಾಲ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಪೋಷಕರೇ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದಿನದು, ಮೂರರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಅವರ ಕುಟುಂಬಿಕ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು

ಬರೆಯುವುದಾಗಿತ್ತು. ಹೆಸರುಗಳು, ಉದ್ಯೋಗಗಳು, ವರ್ಷಾಂತರಗಳಿಂದ ಆದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು, ವಲಸೆ ಬಂದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದರ ಮಾಹಿತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಪುರಾತನ ವಸ್ತುವಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಾಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬಡ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಪೋಷಕರು 'ಜ್ಞಾನದ' ಹೊಳೆಯನ್ನೇ ಹರಿಸುವಂತಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಅವರು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಬರೆದರು. ಸಮುದಾಯದ ಈ 'ಜ್ಞಾನ' ತರಗತಿಕೋಣೆಗೆ ಬರುವಂತಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ನಮೂನೆಗಳಿವೆಯೇ ಎಂದು ಚರ್ಚಿಸುವ, ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ವಿಷಯಗಳಾದವು. ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಈ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮುದಾಯವೇ ಇದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರೂಪಾಂತರಗಳು ಕಂಡುಬಂದು, ಸಮುದಾಯವು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ವಾದಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿತು. ಮಕ್ಕಳು ಈ ಎಲ್ಲಾ ರೂಪಾಂತರ-ಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡರು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಪುರಾವೆ ಏನು?

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಮಣ್ಣಿನ ವಿಧಗಳು ಯಾವುವು? ಎಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಏಕೆ? ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬೆಳೆಗೂ ಇರುವ ಅಗತ್ಯತೆಗಳೇನು? ಗ್ರಾಮದ ಕರಕುಶಲ ಕಲೆ ಯಾವುದು ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಯಾವುವು? ಯಾರು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಬಲ್ಲರು? ಗ್ರಾಮದ ರೈತನೋ, ಕರಕುಶಲ-ಕರ್ಮಿಯೋ? ಇವರನ್ನು ತರಗತಿಗೆ ಕರೆಯಬಹುದೇ ಅಥವಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನೇ ಇವರಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದೇ? ಮೊದಲಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಚರ್ಚಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ? ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಗ್ರಾಮದ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬಹುದೇ? ಈಗ ಭೂಗೋಳವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮುದಾಯವನ್ನೇ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತಲ್ಲದೇ ಸ್ಮರಣೀಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಗಬೇಕಾದ ನೀರಸ ವಿಷಯವಾಗಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಇದರಿಂದ ಸ್ವನಿರ್ಭರ್ತೆಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಶಾಲೆ-ಸಮುದಾಯದ ಸಂಪರ್ಕ ಕೊಂಡಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಆಯಾಮವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಶಾಲಾ ಮಟ್ಟದ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯು

ಅಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತ ಎಂದು. ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಾದ ಮಾರ್ಗ, ಅದೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು, ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ನೀಡುವುದು ಎಂದು ಎನ್‌ಸಿಎಫ್ 2005, ಸರಿಯಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಕೊನೆಯ ಮಾತು

ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಇನ್ನೂ ಇವೆ. ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿರುವ ಮೂರು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಚಿಂದು ಇದ್ದಂತೆ. ಭಾರತದ 99 ಪ್ರತಿಶತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ - ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಎಂಬ ಶಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಮೇಲೆ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನಂಶ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಮನೋ-ಧೋರಣೆಯ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಲು ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಾವ ವಿಧದ ಪರಿಸರವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಖಚಿತತೆ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಸ್ತುತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಎನ್‌ಸಿಎಫ್ 2005ನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ನೀಡಿದಲ್ಲಿ, ಅದನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಆಚರಣೆಗೆ ತರುವ ಬದಲಾಗಿ ಅದನ್ನೂ ಒಂದು ಪಠ್ಯದಂತೆ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಲು ಬಳಸಬಹುದು. ನೀನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸ್ವನಿರ್ಭರದವರು ಹಣ ನೀಡುವರೇ ಎಂದು ಒಂಭತ್ತನೇ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸದಸ್ಯ ಕೇಳಿದಾಗ, ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯು ನಿಮಗೆ ಈ ಗ್ರಾಮದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಅರಿವನ್ನು ನನಗಿರುವ ಅರಿವಿನೊಂದಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿ ಯಾರಿಗೆ ನಿಖರವಾದ ಅರಿವಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಎಂದು ಸವಾಲು ಹಾಕಿದ್ದಲ್ಲದೇ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಅವರಿಗಿಂತ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸದಸ್ಯಳಾಗುವ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹಾ ಧೈರ್ಯ, ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಹುತೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುವಂತಹ ಶಾಲಾ ಸಮುದಾಯದ ಸಾವಯವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುವುದೆಂದು?

ಸುಜಿತ್‌ರವರು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಂಜಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವನಿರ್ಭರ್ ಎಂಬ ಸರ್ಕಾರೀತರ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ 20 ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವನಿರ್ಭರ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿ, ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳು ಮತ್ತು ಮಾದರಿ ಪಂಚಾಯತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸುಜಿತ್‌ರವರು ಮೂಲತಃ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮತ್ತು ಟ್ಯಾಗೂರರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಇಂದಿನ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವೆನಿಸುವಂತೆ ಅವನ್ನು ಮರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರನ್ನು sujit.sinha@apu.edu.in ಇಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಬಹುದು.

ನಜರುಲ್‌ರವರು ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಅನಂತರ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಂಜಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಉಪಕ್ರಮವಾದ “ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ”ದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪರ್ಯಾಯ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಔಪಚಾರಿಕವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲವು ಎಂಬ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವತ್ತ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರನ್ನು nazrul.haque@azimpremjifoundation.org ಇಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಬಹುದು.

